

## Åpen kildekode kan styrke konkurranseevnen

*Sjefsforsker Wolfgang Leister, Norsk Regnesentral*

---

**Programvare som utvikles som åpen kildekode har mange fordeler, både tekniske og økonomiske. Med en passende forretningsmodell kan den gi en styrking av kunnskapsbedrifter gjennom utviklingsprosessen for åpen programvare. Derfor er det fornuftig at slik programvare blir sett som et fullverdig alternativ til proprietær programvare.**

I programvare med åpen kildekode (forkortet OSS etter det engelske begrepet "Open Source Software") er kildekoden fritt tilgjengelig for innsyn og endringer. Programvare som selges kommersielt med lukket kildekode betegnes som proprietær programvare.

Det hevdes at OSS kan gi billigere, sikrere og mere stabile løsninger, som kan bedre tilpasses til lokale forhold ved spesielle krav. OSS har vært omtalt i media bl.a. i forbindelse med kostnader som det offentlige må betale for programvare-lisenser. I andre land, f.eks. Tyskland, har offentlige instanser bestemt at de skal satse på OSS i fremtiden.

I en høring i Teknologirådet kom det nylig frem at de fleste aktørene ikke hadde tro på en omlegging av programvarepolitikk til direkte fordel for åpen software. Men flere deltakere mente at det er viktig å støtte bruken av åpen kildekode for å skape reell konkurranse innen programvareområdet.

Ofte forbindes OSS med operativsystemet Linux, der et utall av frivillige bidrar til å videreutvikle systemet. Gjennom en ikke-kommersiell utviklingsmodell får Linux en god stabilitet som gjør det egnet til mange oppgaver. Det er mindre kjent at det finnes mye annen programvare som utvikles etter samme mønster.

Det offentlige, næringslivet og private brukere kvier seg for å ta OSS i bruk. Årsaken kan være at OSS-produkter oppfattes som mindre gjennomarbeidet som de markedsledende produktene, hvilket ikke alltid er korrekt. Ofte er OSS skrevet av fagfolk for fagfolk, der funksjonalitet og ikke brukervennlighet står i fokus. I mange tilfeller foreligger verken vilje eller midler til utvikling av brukervennlige produkter.

Rettigheter og plikter som en bruker av programvare generelt har, er nedskrevet i lisensbetingelsene. Disse regulerer også tilgangen til kildekode, samt rettighetene å bruke, endre og gi programvare videre. Den som tar OSS i bruk for å utvikle kommersielle løsninger kan være forpliktet til å levere kildekode med, noe som har

konsekvenser for forretningsmodellen til bedriften.

For vedlikehold av OSS må man få hjelp fra tredjepart eller bruke egne ressurser. OSS gir tilgang til kildekoden, og ved behov kan brukeren dermed løse problemer med egne midler. En egen bransje av konsulentfirmaer har spesialisert seg på vedlikehold og tilpasning av OSS.

Initiativer fra større og mindre aktører har ført til at viktige applikasjoner også finnes som OSS, bl.a. tekstbehandling gjennom OpenOffice. Flere store internasjonale aktører, deriblant Novell, Sun og IBM har valgt å satse strategisk på OSS. Disse bedriftene ser fordeler for forretningsvirksomheten i form av et aktivt brukermiljø, lavere utviklingskostnader, osv. Utviklingen skjer ofte gjennom støtte av utviklingsmiljøene med utstyr, kunnskap og penger.

Norsk næringsliv er mere tilbakeholden når det gjelder bruk av OSS for utvikling av egne produkter. Dette er vanskelig å forstå dersom man samtidig ønsker å fremme produktutvikling i Norge. De fleste store internasjonale foretak legger neppe FoU innen IKT til Norge. Disse bedriftene ser Norge som et marked, og ikke som et sted for forskning og utviklingsarbeid. Utvikling av OSS kan gi en sjanse til å snu denne trenden. Stimuli fra offentlige instanser til OSS vil gi et dytt i å omforme Norge fra en forbrukernasjon til en skapernasjon.

Levende lyd og bilder spiller en stadig mer fremtredende rolle i informasjonsformidlingen, f.eks. fra det offentlige. For at alle skal få tilgang til slike dokumenter må disse bli formidlet med åpne standarder. Dermed kan både OSS utviklere og tilbydere av proprietær programvare utvikle produkter til produksjon og avspilling av multimediedokumenter. Noen aktører, f.eks. NRK, bruker idag proprietære formater som ikke har fullgode OSS-løsninger for avspilling. Dette kan avskjære personer og grupper som ikke ønsker å kjøpe proprietære produkter, fra informasjon.

Valg mellom OSS eller proprietære løsninger

må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Denne prosessen burde styres etter vanlige kost/nytte betraktninger, der alternativene for valg forøvrig er likeverdige. Derfor er det viktig at det fins uavhengige spesialister innen forskningsmiljøene som kan gi nøytrale vurderinger om både OSS og proprietære løsninger. Programvareleverandørene kjenner først og fremst sin egen løsning, og er interessert i å selge denne.

Arbeids- og Administrasjonsdepartementet

sa for noen tid siden opp innkjøpsavtalen med en stor leverandør av proprietær programvare. Dette var nødvendig for å kunne vurdere andre programvareløsninger i det offentlige, deriblant OSS. På bakgrunn av de økte mulighetene for det offentlige, næringslivet og private brukere oppmuntres det til å støtte bruk av OSS, og dermed bidra til at alternativer til proprietær programvare blir tilgjengelig.